

Pacte per la recuperació, conservació i revalorització de les Varietats Tradicionals de Cultiu i els Coneixements Associats

Què són les Varietats Tradicionals de Cultiu?

Les Varietats Tradicionals de Cultiu (VTC) són el fruit d'un procés de selecció i millora, per part de generacions de llauradores i llauradors, d'aquells individus que s'adaptaven millor a les condicions ambientals i culturals del seu entorn. En els últims anys, són moltes les institucions internacionals que han reconegut la importància d'aquest patrimoni agrari i cultural, tant per mantenir la seguretat i estabilitat del sistema agroalimentari, com per adaptar-se a futurs escenaris derivats del canvi climàtic i la crisi global. No obstant això, l'Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació (FAO) estima que durant l'últim segle s'ha perdut el 75% de la diversitat agrícola mundial i aquesta tendència negativa continua.

Pel que fa al nostre territori, les zones rurals de les comarques castellonenques destaquen per la seua riquesa ecològica, cultural i històrica. En molts pobles es continuen conservant pràctiques i coneixements dels sistemes agrícoles tradicionals, així com varietats de cultius, que poden proporcionar eines per plantejar una agricultura més sostenible i resilient. Malgrat això, el territori s'enfronta a un greu procés de despoblament i abandonament que comporta la degradació dels agroecosistemes, així com una alarmant pèrdua de VTC i del seu coneixement tradicional associat (CTA), que posa en risc la conservació i pervivència d'aquests recursos i sabers tradicionals.

Més enllà, el procés participatiu impulsat per Connecta Natura al llarg de l'any 2022 ha posat de manifest que existeix un sector de la societat de les comarques rurals castellonenques sensibilitzat amb aquesta problemàtica i amb la motivació i implicació personal necessària per construir una xarxa de persones i entitats que recuperen, conserven i promocionen les VTC i els CTA.

Més concretament, s'ha conformat un grup de més de 40 persones que ja estan cultivant i caracteritzant varietats d'hortícoles i fruitals a les seves respectives finques, així com multiplicant i conservant llavors per construir un banc de llavors comunitari. Encara més, el nombre de persones inscrites per l'any vinent és molt superior i no para de créixer.

Finalment, i malgrat aquesta valuosa empenta inicial, el procés participatiu esmentat també ha diagnosticat la urgència de desenvolupar accions de conservació i ha permès identificar les principals necessitats i demandes compartides pels habitants del medi rural castellonenc per preservar el seu patrimoni agrícola i cultural. Les presentem a continuació:

- \ Crear i mantenir bancs de llavors i col·leccions de fruiters comarcals per conservar les VTC i els CTA, així com fomentar la recerca, prospecció i caracterització necessàries per la millora d'aquests.
- \ Activar espais de cultiu agroecològic de VTC mitjançant bancs de terres municipals, horts socials, horts escolars.
- \ Articular la producció i el consum locals mitjançant fires i mercats de proximitat, artesans o agroecològics.
- \ Fomentar l'educació i divulgació sobre agricultura sostenible, alimentació responsable, VTC i CTA, especialment dirigides als sectors més joves de la societat.

La recuperació i revalorització d'aquest patrimoni agrari i cultural de les nostres avantpassades i avantpassats ens permetria:

- \ Promoure una agricultura amb menys dependència d'insums externs (plaguicides i fertilitzants), gràcies a la rusticitat i adaptació local que caracteritza a les varietats tradicionals, que afavoreix l'autonomia en la producció agrícola i la reducció de la contaminació ambiental.
- \ Promoure la capacitat d'adaptació local a futurs escenaris derivats del canvi climàtic i la crisi global, a causa de la seua àmplia variabilitat genètica que les fa més resilients i adaptables.
- \ Augmentar el poder de decisió de les comunitats locals sobre la producció i el consum dels seus aliments, impulsant la sobirania alimentària i la democratització del sistema agroalimentari.
- \ Diversificar els cultius de les zones rurals, contribuint al desenvolupament de noves activitats socioeconòmiques que poden generar més oportunitats per fer front al despoblament i l'abandonament del medi rural i l'agricultura
- \ Promoure la seguretat i estabilitat del sistema agroalimentari, augmentant la diversitat dels cultius dels quals depèn la nostra alimentació.

A què et compromets adherint-te?

Les persones a títol individual i les entitats públiques i privades que s'adhereixen a aquest pacte es comprometen a promoure o participar de les accions de conservació anteriorment esmentades, així com a promoure la creació i desenvolupament d'una xarxa ciutadana dirigida a la recuperació, conservació i revalorització de les varietats tradicionals de cultiu, la cultura llauradora i els agroecosistemes rurals del nostre territori. Treballar enxarxades i de manera horitzontal naix de la convicció que les VTC i els CTA són béns comuns, i junt a la comunitat social que els gestiona i els valors, costums i normes que s'utilitzen per gestionar-lo constitueixen un procomú, és a dir, allò que és de tothom i de ningú al mateix temps. Un tresor llegat i compartit que cal custodiar en col·lectiu.

Vols formar-ne part?

Sí, em vull adherir al Pacte!

CLICA ACÍ!

Impulsat per:

Amb el suport de:

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Conselleria de Participació,
Transparència, Cooperació
i Qualitat Democràtica

ADHESIONS AL PACTE

Entitats Públiques

Ajuntament de
Vilanova d'Alcolea

AYUNTAMIENTO
DE MATET

Ajuntament
d'Eslida

AJUNTAMENT
DE VALLIBONA

AJUNTAMENT
D'ALCÚDIA DE VEO

Ajuntament de
BORRIOL

Associacions i Entitats Privades

Xarxa Agroecològica
d'Alcoi

Associació
Per l'Horta

[Agitació social des de la terra]

ARRELAIRES

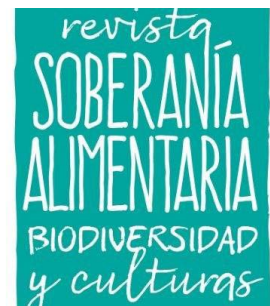
Coordinadora
Camperola del
País Valencià – COAG

LaUNIÓ

Llauradora i Ramadera

ietec

Institut d'Estudis
Territorials el CAROIG

BANC ALACANTÍ
DE LLAVORS (BALL)

INTERPRETA NATURA

Agret. Cultura de Terra

**INSTITUT
D'ESTUDIS COMARCALS
CAMP DE TÚRIA**

**Federació
d'Institut
d'Estudis
del PV**

**Societat d'Amics
de la Serra Espadà**

reas | xarxa
d'economia
alternativa
i solidària
País Valencià

cerai
centro de estudios rurales y
de agricultura internacional

PERIFÒRIES

**ONGD Pankara
EcoGlobal**

COR DE SURO
Promoción del Corcho y la Artesanía
desde la Sierra de Espadán

MAS DE LES

GARROFERES

L'Horta del Camí Vell

**COOPERATIVA
DE VIVER**

Agricultura Mediterrànea 360°

**olis
cuquello**

Agricultura ecològica feta amb naturalesa

novessendes
fundació cívica

XARXA AGROECOLÒGICA
DE CASTELLÓ

Maestrat Viu!

Cerveseria L'Audaç -
La Somniada

MORVERDE
AGROECOLÒGIC

ASSOCIACIÓ
EL BOSQUE DE TODOS

ASSOCIACIÓ
DE RECUPERACIÓ
I REGENERACIÓ
D'ESPÈCIES
AUTÒCTONES

CERCLE PACHAMAMA
BÍTEM

Persones a títol individual

Nom i cognoms	Poble o ciutat
David Rodríguez Roger	Forcall
Jordi Marín i Monfort	Cinctorres
Juan Luís Anglés Monroig	Càlig
P. V. S.	
María del Mar Esteve Mercado	Valencia
Ana Plazas Martínez	Vilafranca
Noelia Folch Arín	Sant Mateu
Marta Ribo Herrero	Godella
F. F. O.	
Cristina Galindo Gimeno	Eslida
Blanca Ramos Martínez	Puerto de sagunto
Víctor Martí Garcia	Vilafranca
David Moya Fernández	Viver
Juan Luís Anglés Monroig	Càlig
M. Gutiérrez Durán	
E. G. O.	
P. A. P.	
A. C. J.	
Lucia Doñate Sorribes	Eslida
Rafael Seguí Melià	Alcoi
Conxita Carreras Armengol	Baga
Salvador Ernesto Troncoso Curivil	Cinctorres
Roger Jover Montelegirino	Cocentaina
Artur Aparici Castillo	Benicàssim / Xodos
Raquel Escobar Solsona	Benafigos
David Sales Guerrero	
Jaume Barbé Jordà	Sant Mateu
Joan valles albiñana	Alcàntera del Xúquer
Joan valles albiñana	Alcàntera del Xúquer
Antoni Lluís Garcia Sanz	Alcalà de Xivert
Christophe Zreik	Godella
Arturo Tena Aparici	
Oriana Brunori Garcia	Castelló de la Plana
Elia Lluch Orti	Sant Mateu
Rosa García Puchol	Castelló
L.	
F. M. Q.	
Tao Gómez Gil	Valencia
I. M. C.	

Xelo Pérez Martínez	Morella
Rosendo J. Fornas Guillén	Villamalur
J. P. S. A.	
Pau Escorihuela Claramonte	Vila-real
Antonio M. Tirado Antón	
Cristian Olivares Buitrago	
José Navarro Ferrer	Vila-real
P. M. A. C.	
Felip Manuel Beltran Bellmunt	Albocàsser
T. M. B.	
Dorian Lucas Girod Granell	
Manuel Granero Hernandez	Foios
Susana Maria Guardiola Bel	Traiguera
Andrea Sorribes	Cabanes
J. E. G.	Benicàssim
Javier Asensi	Callosa d'en Sarrià
Mar Cabanes Morote	Monòver
Nuria Pascual Gisbert	Sant Vicent del Raspeig
Rosa Maria Lluch Ayza	Castelló de la Plana
Vero Cortés Serra	Parcent
J. M. G.	
Tomàs de los Santos	València
Alba Canet i Martí	
Miguel Bernat i Mussons	Castelló
V. M. P.	
Laia Baró Gómez	
Matías Ramos Riera	Altea la Vella
Iris Verge	La Salzadella
Isabel Franch Mesado	Betxí
Carlos Rodríguez Centelles	Vall d'Alba
Carles Termens Girona	La Sénia
Frank Pallarés Custodio	Sant Joan de Moró
R. B. C.	
Lorena Mulet Delgado	
Alicia Cebolla Andaluz	Jérica
R. B. T.	
Rosa García Puchol	Castelló
R. V. D. S.	
Stills Calatayud Blasco	Vallada
Gemma del Amo	
V. B. T.	
Perla Bibb Calafell	
Víctor Manuel Torne Agramunt	
A. A. C.	
Andreu Ginés i Sànchez	València
J. V. B. M.	

Saul Nebot Martínez	Cirat
Rosa Maria Moya Perez	
Tao Gómez Gil	
Àlex Vilanova Pla	La Jana
V. B. C.	
Rubén Muñoz Madroñal	Montcada
Alfredo Benlloch Barrachina	Torrent
Mària Ferrer	Almenara
A. I. C.	València
Mari Carmen Martín Calvo	Algímia de Almonacid
Josep Beltran Benages	Cinctorres
Walter Hernan Basile	Grao de Castellón
Marco Ranieri	
Matías Ramos Sierra	Altea
Alicia Cebolla Andaluz	
Isabel Soler Monedero	Casas–Ibañez
Natalia Peris Font	Alcalá de Xivert
Á. C. I.	
Asier Merino Vicario	Vila–real
M. S. T.	
Alejandro Cornelles Virgos	Alcalà de Xivert
Andreu Navarro Castelló	Beniarbeig
A. M. T.	
Virginia Macián Barceló	Sueras
C. P.	
David Navarro Miró	Vila–real
Victoria Teja	La Nucia
Alejandro Pérez Ferrer	
Ferran Ripollés Martí	La Monzona
Diego Lopez Jurado	Valencia
D. L. B.	
Susanna Gil Roldán	Castelló de la Plana
Gemma del Amo Marco	
Albert Fort Garcia	
F. F. M.	
Adrià Ivorra Cano	La Nucia
Jordi Benages Roig	B.Anroig–Xert
Darío Fornas Pére	Villamalur
Francisco Mata Rabasa	Paterna
Dolores Torreblanca Garcés	Cabanes
Juan Pablo Palladino Tyrrell	
V. B. T.	
José Miguel Sorni Aguas	Sot de Ferrer
Julian Campo	Nàquera
Ricardo Lluch Hortelano	Alzira
David Enrique Cebrián	Castellnovo

Maria Carrascosa	Benimassot
Alexandre Cano López	Borriana
Estela Olivas Masip	Artana
Jorge Escrig Ibañez	
David Moliner Villareal	
José Pascual Gumbau García	
Isabel Andreu Navarro	Castelló
Rubén Carrequí Gas	Eslida
Jorge Gumbau Mollar	Betxí
Clemente Agost Segarra	Castelló
Alan García Torralba	Artana
M ^a Carmen Pitarch Martí	Artana
Ainhoa Buigues Mondragón	Aín
Joaquin Herrero Boil	Guadassuar
Vicente Ferrando	Eslida
J. A. P. A.	Valencia
Jose Miguel Arcas Santos	Castalla
María Rodríguez Serrano	Alcora/Castelló
Sandra Escobedo Badia	
P. B. C.	
Natalia Giner Montañes	Albocàsser
Natalia Peris Font	Sant Joan de Moró
Juanxu Fonollosa Querol	Rossell
N. L.	
Noemí Bel Garrit	Ulldecona
Salvador Soler Aleixandre	
Guillermo López Marzal	Almedíjar
M. Q.	
C. M.	
C. B. M.	
R. P. B.	
D. T. R.	
Julián Espoales Vacas	Ballestar
L. P.	
V. A.	
Carles Tévez Ramiro	Herbasset
Joan Carles Isern	Bítem
Aritz Ilundain Marbà	Barcelona
Marta Fonollosa	Rossell
Cristina Vidal Ferré	Reus
Marina Mora Muñoz	Manresa
Josep Burriel Forés	Benicarló
Estela Olivas Masip	Burriana
Alba Canet Marti	
Marla Hernandez Moreno	Almàssera
Juan Gabarron	Museros

Guillermo Zafra Paredes
Andreu Juan Luna
Antonio Cardona Marhuenda

Alicante
Altea